

№ 056/322

26 жовтня 2018 р.

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА

Підстави для проведення лінгвістичної експертизи: заява Партії «Блок Петра Порошенка «Солідарність» від 01.10.2018 р., договір від 01.10.2018 р. між Партиєю «Блок Петра Порошенка «Солідарність» і державним підприємством «Українське бюро лінгвістичних експертиз НАН України» на проведення лінгвістичної експертизи.

Висновок експерта не може бути використаний для публікації в друкованому органі або оприлюднення в засобах масової інформації без письмової згоди експертної установи.

1. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Відомості про експертну установу

Державне підприємство «Українське бюро лінгвістичних експертиз НАН України» створено відповідно до постанови Бюро Президії НАН України № 340 від 29 грудня 2004 р. Підприємство є суб’єктом науково-дослідної, експертної та видавничої діяльності і діє відповідно до Конституції України, Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» та Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу». Відповідно до частини п'ятої статті 31 Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу» «наукові організації академій наук України, заснованих на державній власності, ... можуть здійснювати спеціалізовану експертну діяльність без додаткової державної акредитації, на підставі статутних положень, якими така діяльність передбачається». Копія виписки з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб підприємців, копія

свідоцтва про державну реєстрацію Українського бюро лінгвістичних експертиз НАН України та копія стор. 1-2 Статуту додаються (Додатки 1-3).

Для експертизи надано текст заяви фракції Партії «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді України з приводу призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», розміщений в мережі Інтернет за посиланням:<http://solydarnist.org/?p=188230>.

Експертизу проведено в приміщенні ДП «Українське бюро лінгвістичних експертиз НАН України» (м. Київ, вул. Грушевського, 4, каб. 603).

Час проведення експертизи: з 10 год. 02.10.2018 р., до 17 год. 26.10.2018 р.

Експертизу провів експерт Ажнюк Богдан Миколайович, директор Українського бюро лінгвістичних експертиз НАН України, має вищу філологічну освіту (спеціальність англійська мова і література), доктор філологічних наук (спеціальністі українська мова, загальне мовознавство), професор (спеціальність загальне мовознавство, див. Додатки 4-6), загальний стаж наукової роботи – 36 років. Висновок експерта підготовлено для подання в суд.

Експерт обізнаний з положенням про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок відповідно до ст. 384 та ст. 385 Кримінального кодексу України.

(підпис експерта)

Ажнюк Богдан Миколайович

Б. М. Ажнюк

На розгляд експерта винесено таке питання:

Чи дає текст заяви фракції Партії «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді України з приводу призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», розміщений в мережі Інтернет за посиланням:<http://solydarnist.org/?p=188230>, лінгвістичні підстави стверджувати, що інформація, представлена в абзаці 3 (третьому) у висловленні «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників

Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді» стосується Андрія Портнова?

У ході лінгвістичної експертизи використано таку літературу:

1. Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції // Мовознавство, 2012. – № 3. – С. 47-64.
2. Ажнюк Л. В. Лінгвістичне підґрунтя юридичної визначеності // Мовознавство, 2013. – № 5. – С. 69-83.
3. Ажнюк Л. В. Типологія об'єктів лінгвістичної експертизи і методика їх дослідження // Мовознавство, 2016. – № 3. – С. 3-18.
4. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику. – М., 2007.
5. Баранов А.Н. Лингвистическая экспертиза текста. Теоретические основания и практика.– М., 2009.
6. Бринев К.И. Теоретическая лингвистика и судебная лингвистическая экспертиза. – Барнаул, 2009.
7. Великий тлумачний словник української мови / Уклад і голов. ред. В.Т.Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ "Перун", 2005.
8. Голев Н. Д. Юридизация естественного языка как лингвистическая проблема // Юрислингвистика-2. Русский язык в его естественном и юридическом бытии. – Барнаул, 2000. – С. 8-40.
9. Ивин А. А. Теория аргументации. – М., «Высшая школа», 2004..
10. Інструкція про призначення та проведення судових експертіз та експертних досліджень від 8.10.1998 № 53/05 у редакції наказу Міністерства юстиції України № 1420/5 від 26.04.2017.
11. Кириллова Л.Е. Дискурс лингвистической экспертизы и постановка экспертных задач // Теория и практика лингвистического анализа текстов СМИ в судебных экспертизах и информационных спорах. – М.: Галерия, 2003.

12. Кохановська О.В. Проблеми захисту честі, гідності й ділової репутації особи в Цивільному кодексі України // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 6 (58). – С. 30 – 36.
13. Кузнецов С. А. Спорная часть текста: анализ имплицитных компонентов содержания // Теория и практика лингвистического анализа текстов СМИ в судебных экспертизах и информационных спорах. – М., 2003.
14. Леонтьев А.А., Базылев В.Н., Бельчиков Ю.А., Сорокин Ю.А. Понятие чести и достоинства, оскорблений и ненормативности в текстах права и средств массовой информации. – М.: Фонд защиты гласности, 1997.
15. Матвеева О. Н. К вопросу о юридизации конфликтного текста // Юрислингвистика. Вып. 5. Юридические аспекты языка и лингвистические аспекты права. / Под ред. Н.Д. Голева. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2004. – С. 93.
16. Матвеева О.Н. Лингвистическая экспертиза: взгляд на конфликтный текст сквозь призму закона // Юрислингвистика-6: Инвективное и манипулятивное функционирование языка. – Барнаул, 2005. – С. 56–68.
17. Мучник Б. С. Основы стилистики и редактирования. – Ростов на Дону, 1997.
18. Лисицкая Е.П. Идеографическая классификация слов, обозначающих добро и зло // Лінгвістичні дослідження. Науковий вісник. – Випуск № 3. – Харків.- 2000. – С.68-74.
19. Луспеник Д. Розмежування оціночних суджень та стверджень про факти при розгляді справ про захист честі, гідності та ділової репутації // Право України. – 2003. – № 12.
20. Партико З. В. Загальне редактування. – Львів, 2001.
21. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2009 № 1 «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи».

22. Рождественский Ю.В. Теория риторики: учеб. пособие: 2-е изд., испр. — М.: Добросвет, 1999.
23. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006.
24. Супрун В.И. Пределы и преграды лингвистической экспертизы // Теория и практика лингвистического анализа текстов СМИ в судебных экспертизах и информационных спорах. – М.: Галерия, 2003. – С. 209-212.

Методика дослідження.

При відповіді на питання, винесені на розгляд експертного дослідження, експерт спирається на такі вихідні положення:

I. Наданий для експертизи матеріал – текст заяви фракції Парти «Блок Петра Порошенка » у Верховній Раді України з приводу призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», оприлюдненої на офіційній сторінці фракції в мережі Internet – репрезентує один із жанрів сучасного політичного дискурсу – офіційне спілкування фракції політичної партії з громадськістю. Цим визначаються базові прагматичні характеристики досліджуваного матеріалу, релевантні в контексті питання, поставленого перед експертом.

II. Текст офіційної заяви фракції політичної партії представляє інституційовану дискурсивну сферу. Використання мови в такому тексті регулюється юридичними нормами. При застосуванні юридичної норми, яка регулює використання мови, принципово важливою є лінгвальна визначеність тексту, який стає об'єктом правозастосування. Лінгвальна визначеність мовного об'єкта передбачає принципову можливість його недвозначної лінгвістичної інтерпретації, при необхідності з опорою на спеціальні лінгвістичні знання. Експертна презумпція лінгвальної визначеності об'єкту дослідження є необхідною передумовою однаковості застосування юридичної норми. Лінгвістична експертиза виходить із

презумпції лінгвальної визначеності тексту, який представляє інституціоналізовану дискурсивну сферу, доки не доведено протилежне.

ІІІ. Лінгвальна визначеність характеризує інституціоналізований дискурс у цілому й передбачає, що навіть якщо окремий фрагмент текстового матеріалу не забезпечує комунікативної точності й однозначності, то широкий комунікативний контекст повідомлення, а також інші дискурсивно пов'язані тексти передбачають можливість досягнення такої однозначності, і це обґрунтування можливе з використанням ряду формалізованих лінгвістичних процедур¹. Презумпція лінгвальної визначеності тексту, який представляє інституціоналізовану дискурсивну сферу, виходить з принципової можливості однозначної лінгвістичної інтерпретації прагматичного змісту такого тексту та його окремих елементів в контексті юридичних приписів. Лінгвістична експертиза виходить також із презумпції комунікативної однозначності такого тексту, що передбачає принципову можливість: 1) встановлення лінгвістичними методами значення слів і висловів, які вживаються в цьому тексті; 2) встановлення лінгвістичними методами несуперечливих логічних, граматичних і змістових зв'язків окремих текстових фрагментів у межах речень, абзаців, композиційних одиниць вищого порядку і в межах відповідного дискурсу в цілому; 3) урахування інших релевантних прагматичних параметрів тексту при відповіді на питання, які виникають у процесі правозастосування².

ІV. Належність тексту до певного дискурсу суттєво впливає на комунікативні очікування адресата повідомлення, а отже й на сприйняття адресатом представленої в тексті інформації. Друкований медійний текст,

¹ Лінгвістична інтерпретація тексту, який передбачає юридичні наслідки зазвичай потребує «втягування» в орбіту інтерпретації інших текстів: тих, які прямо чи опосередковано пов'язані між собою ієрархічними зв'язками й встановлюють синтагматичні відношення в межах дискурсу, і тих, що перебувають на одному ієрархічному рівні й ілюструють усталені дискурсивні практики. Тому є підстави говорити про гіпертекстовий характер такої інтерпретації. Див.: Ажнюк Л. В. Лінгвістичне підґрунтя юридичної визначеності // Мовознавство, 2013. - № 5. – С. 69 – 83.

² Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції // Мовознавство, 2012. - № 3. – С. 47 – 64.

текст усного публічного виступу, офіційна політична заява, рекламний текст, інформація на етикетці товару і т. ін. сприймаються й оцінюються адресатом повідомлення по-різному. Тому для лінгвістичної експертизи тексту вихідними є презумпції осмисленого конструювання тексту, який належить до інституціоналізованого дискурсу, та адекватного сприйняття цього тексту адресатом з урахуванням його дискурсивної специфіки. Без застосування цих презумпцій фахова експертиза тексту неможлива, оскільки вона не здатна «відсікати» аномальні інтерпретації й викривлені смисли, породжувані психологічною своєрідністю автора тексту або нестандартністю критеріїв адресата-інтерпретатора.

V. При наявності альтернативних інтерпретацій фрагмента тексту, який належить до інституціалізованого дискурсу, завданням лінгвістичної експертизи є, з урахуванням формальних, змістових і лінгвопрагматичних параметрів повідомлення виявити таку його інтерпретацію, при якій забезпечується однозначне й несуперечливе прочитання цього фрагмента у відповідному комунікативному контексті з урахуванням існуючих дискурсивних практик і комунікативних очікувань потенційного адресата повідомлення.

ДОСЛІДНА ЧАСТИНА.

Питання: Чи дає текст заяви фракції Партії «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді України з приводу призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», розміщений в мережі Інтернет за посиланням: <http://solydarnist.org/?p=188230>, лінгвістичні підстави стверджувати, що інформація, представлена в абзаці 3 (третьому) у висловленні «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді» стосується Андрія Портнова?

Текстовий матеріал, який є об'єктом цього експертного дослідження – заява фракції Партії «Блок Петра Порошенка » у Верховній Раді України з приводу призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne» (далі – Заява), – представляє один із жанрових різновидів сучасного політичного дискурсу –

офіційне спілкування фракції політичної партії з громадськістю через засоби масової інформації. Цим визначаються базові прагматічні характеристики досліджуваного матеріалу, релевантні в контексті питання, поставленого перед експертом.

Тексти політичного дискурсу визначає політична орієнтованість в доборі фактичного матеріалу та в його оцінках. Прагматика політичного дискурсу, яка спрямована на забезпечення максимального впливу шляхом переконання в правильності пропонованих кроків і оцінок, визначається соціальними, культурними й психологічними особливостями потенційного адресата.

Політичний дискурс представляють тексти (усні й писемні), звернені до широкої аудиторії і присвячені важливим соціальним або політичним питанням, проблемам суспільної моралі, культури тощо. Завданням таких текстів є формування громадської думки, переконування читача або слухача в правоті тієї чи іншої інтерпретації подій та вплив на громадські, суспільні й політичні інститути. Знаряддям досягнення цієї мети виступають як логічна аргументація з покликанням на певні фактичні дані, так і риторична аргументація та прямі й приховані прийоми комунікативного впливу. Політичний текст реалізує, по-перше, функцію впливу, по-друге, інформативну функцію. З виконанням інформативної функції пов'язані нейтральна лексика і стандартизовані граматичні конструкції. Функція впливу обумовлює наявність оцінної лексики, насамперед концептуальної (ідеологічної і суспільно-політичної). Для політичного дискурсу характерні тенденційність (часто неприховані), полемічність, емоційність, образність.

Лінгвістична експертиза тексту, що є частиною політичного дискурсу, виходить із презумпції осмисленого і адекватного сприйняття цього тексту читачем. Специфіка функціональної ніші, яку займають в інформаційному полі політичні заяви, відома споживачам такої інформації. З урахуванням жанрової специфіки цих видань формується й суспільна оцінка пропонованої ними інформації. Жанрова специфіка тексту є важливим критерієм його

суспільної оцінки й забезпечує функцію своєрідного фільтра при сприйнятті інформації адресатом повідомлення.

Дискурсивні особливості тексту офіційної заяви політичної партії накладають суттєві обмеження на його мову, зокрема, на вибір тих чи тих лексичних елементів і способи їх граматичного поєднання в межах речень і надфразових одиниць. Одним з ключових критеріїв якості тексту політичної заяви є його недвозначність, без якої неможлива юридична визначеність такого тексту в контексті чинних юридичних приписів. При інтерпретації значення вжитих у тексті мовних засобів дискурсивна належність цього тексту й відповідні дискурсивні практики відіграють ключову роль.

Об'єктивність висновку лінгвістичної експертизи стосовно інтерпретації тексту юридичного документа підтримується застосуванням ряду експертних презумпцій – своєрідних лінгвістичних аксіом, які не потребують доведення оскільки вони спираються на основи лінгвістичної теорії. Вихідною експертною презумпцією є презумпція коректного мовного оформлення аналізованого тексту (презумпція його неаномальності)³. Вона передбачає оцінку тексту як такого, що відповідає нормам мови загалом і принципам юридичної техніки зокрема (доки не доведено протилежне). З презумпцією неаномальності пов'язані презумпції нижчого порядку, які визначають підходи при інтерпретації фактів мовлення на різних мовних рівнях: презумпції комунікативної достатності, однозначності, мовної когерентності та інші. Зокрема, презумпція мовної когерентності тексту, який представляє інституціолізовану сферу, передбачає, що в такому тексті усі мовні засоби (лексичні, граматичні, пунктуаційні) використано виключно в тому значенні, яке відповідає усталеним дискурсивним практикам. Це виключає можливість їхньої інтерпретації як неточних, надлишкових або невідправданих (що було б ознакою мовлення з ущербною мовою компетенцією).

³ Ажнюк Л. В. Лінгвістична експертиза: статус і методологічні презумпції // Мовознавство. – 2012. – № 3. – С. 47 – 64.

При аналізі тексту, який представляє інституційовану сферу, експерт виходить із принципової можливості однозначної лінгвістичної інтерпретації цього тексту цілому та його окремих елементів, а отже з принципової можливості 1) встановити лінгвістичними методами значення слів і висловів, які вживаються в цьому тексті; 2) встановити лінгвістичними методами несуперечливі логічні, граматичні і змістові зв'язки окремих текстових фрагментів у межах речень, абзаців, розділів і в межах композиційних одиниць тексту вищого порядку.

Формулювання питання, винесеного на розгляд експерта, виявляє існування альтернативних інтерпретацій абзацу 3 аналізованої Заяви, а саме «*Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича, який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді – ставить під загрозу національну безпеку України, невід'ємною частиною якої є інформаційна безпека*».

Інтерпретація 1: висловлення який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді стосується Андрія Портнова.

Інтерпретація 2: висловлення який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді не стосується Андрія Портнова.

З погляду лінгвістичної кваліфікації припущення про те, що висловлення який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді (абзац 3) стосується Андрія Портнова, ґрунтуються на тому, що це висловлення пов'язане зв'язками граматики тексту з іменем Андрія Портнова.

В абзаці 3 ім'я Андрія Портнова не згадується. У попередньому контексті Заяви ім'я Андрія Портнова фігурує наприкінці абзацу 2 в логічно виділеній позиції – у ремі⁴ висловлення:

Остаточним фактом того, що телеканал «NewsOne» перетворився на частину пропагандистської машини Кремля стало те, що днями управління телеканалу було передане в руки Андрія Портнова.

Між реченнями, які утворюють абзаци 2 і 3 Заяви, реалізуються темо-рематичні змістові зв'язки. Це відповідає усталеним синтаксичним нормам конструювання тексту. Зокрема, актуальна інформація (рема) абзацу 2: ... *було передане в руки Андрія Портнова* відтворюється на початку абзацу 3 як інформація, уже відома читачеві з попереднього контексту (як тема), у вислові *Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича*. Таким чином, зв'язками граматики тексту ім'я Андрія Портнова в абзаці 2 (*днями управління телеканалу було передане в руки Андрія Портнова*) співвіднесене в тексті Заяви зі словами «втікач», «соратник Януковича», що в абзаці 3 у вислові *Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича* ... виконують функцію контекстуальних відповідників імені Андрія Портнова, інакше кажучи, функцію його текстових субститутів.

Формулювання питання, винесеного на розгляд експерта, виявляє припущення, що наступна частина абзацу 3, а саме підрядне означальне речення *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*, також вказує на Андрія Портнова і є текстовим субститутом його імені.

⁴ У лінгвістичній теорії актуального членування речення термін *рема* використовують для позначення компонента речення, нового для адресата, протиставленого *темі* – компонента відомого даному змісту висловлення. У комунікативній перспективі речення рема створює предикативність, забезпечується логічним наголосом, особливою інтонацією виділення (див. Селіванова О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. – Полтава, 2006. – С. 513).

Для підтвердження або спростування цього припущення необхідно шляхом аналізу синтаксичної і змістової структури речення (абзацу 3 Заяви) визначити, які граматичні й змістові зв'язки реалізує в ньому підрядне означальне речення *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*.

Згідно з принципами синтаксичної побудови речення зв'язки між його окремими компонентами (синтаксемами) є однозначними завдяки тому, що кожна граматично підпорядкована (залежна) синтаксема – слово, словосполучення та ін. – може залежати лише від одного опорного слова (хоча з одним опорним компонентом можуть бути пов'язані декілька залежних)⁵. Зв'язки будь-якої синтаксеми в реченні встановлюються за формально-граматичними та змістовими ознаками.

Підрядне означальне речення *який⁶ підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді* сполучається зі своїм опорним елементом займенниковим зв'язком. Займенник *який*, використаний у ролі сполучного елемента, є важливим граматичним маркером, оскільки узгоджується зі своїм опорним елементом у роді й числі. Таким чином, опорним елементом для підрядного означального речення *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді* може бути лише субстантив чоловічого роду у формі однини, який перебуває щодо цього речення в лівобічному контексті. Зміст аналізованого підрядного речення (підозра в причетності до злочинів) вказує на те, що опорний субстантив вказує на особу. Найближчим таким субстантивом чоловічого роду у формі однини, який вказує на особу й може претендувати на граматичний зв'язок з підрядним реченням *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*, є прізвище «Янукович»:

⁵ Див. Партико З. В. Загальне редактування. – Львів, 2001. – С. 232.

⁶ Тут і далі в тексті висновку підкреслення експерта.

Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича, який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді.

Інтерпретація І, відповідно до якої підрядне речення *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді* стосується Андрія Портнова, ґрунтуючись на припущеннях, що це підрядне речення граматично пов'язане не з прізвищем «Янукович», а з іншим компонентом речення, а саме з тим компонентом речення, який прямо вказує на Андрія Портнова або є текстовим субститутом його імені.

Як було зазначено вище, лівобічний контекст підрядного речення *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді* містить текстові елементи, які виконують функцію текстових субститутів імені Андрія Портнова у вислові *Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича*. Такими текстовими елементами є іменник «втікач» та іменникове словосполучення «соратник Януковича» (див. стор. 12 цього висновку експерта). За своїми семантичними й формально-граматичними характеристиками іменники «втікач» і «соратник» вказують на особу, мають граматичні форми чоловічого роду одинини і за цими ознаками могли б претендувати на граматичний зв'язок з підрядним реченням *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*. Проте відповідно до усталених психолінгвістичних закономірностей сприйняття тексту адресатом, якщо в тексті на граматичний зв'язок з певною синтаксесмою за своїми лексичними й граматичними характеристиками можуть претендувати декілька слів і при цьому текст не містить спеціальних формально-граматичних або змістових текстових маркерів, які актуалізують один з потенційно можливих зв'язків і відсікають інший, то при сприйнятті такого

тексту реалізується найближчий зв'язок з потенційно можливих⁷. На врахування цієї закономірності скеровані й усталені стилістичні приписи та норми синтаксичної організації тексту. Відповідно до цих норм найближчий граматичний і змістовий зв'язок з усіх потенційно можливих є правильним. Як було зазначено, найближчим субстантивом чоловічого роду у формі однини, який вказує на особу й може претендувати на граматичний зв'язок з підрядним реченням який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді, в абзаці 3 Заяви є прізвище «Янукович».

Абзац 3 Заяви не містить формально-граматичних або змістових текстових маркерів, які могли б дектуалізувати цей найближчий з потенційно можливих зв'язків підрядного речення – зв'язок з прізвищем «Янукович» і актуалізувати інший його зв'язок – із текстовими субститутами імені Андрія Портнова: іменником «втікач» та іменником «соратник» (який входить до складу словосполучення «соратник Януковича») в абзаці 3 Заяви: *Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича, який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді – ставить під загрозу національну безпеку України, невід'ємною частиною якої є інформаційна безпека.*

Водночас є лінгвістичні підстави констатувати, що зміст підрядного речення який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді актуалізує зв'язок цього текстового сегмента саме з прізвищем «Янукович», оскільки в сучасному українському політичному дискурсі прізвище колишнього президента Януковича послідовно згадується у контекстах, співвідносних за змістом з аналізованим підрядним реченням. У таких аксіологічних

⁷ Мучник Б. С. Основы стилистики и редактирования. – Ростов на Дону, 1997.

контекстах прізвище «Янукович» фігурує, зокрема, у дискурсі тієї частини українського політичного спектру, до якої належить фракція БПП.

Вихідні експертні презумпції осмисленого конструювання тексту, який належить до інституціолізованого дискурсу, та адекватного сприйняття цього тексту адресатом, передбачають урахування широкого прагматичного контексту повідомлення: дискурсивних характеристик досліджуваного тексту (політична заява); аксіологічного контексту повідомлення (який визначається політичними позиціями фракції БПП та політичними вподобаннями потенційних виборців), комунікативної мети автора (негативна оцінка рішення про передачу управління телеканалом NewsOne Андрію Портнову – соратнику Януковича) та комунікативних очікувань потенційного адресата повідомлення, а також урахування широкого контексту сучасного політичного дискурсу в цілому, у якому прізвище «Янукович» протягом тривалого часу послідовно пов'язується з низкою негативно оцінюваних подій, зокрема зі злочинами проти учасників Революції Гідності, окупацією Криму і т. ін. Урахування цих прагмалінгвістичних чинників дає лінгвістичні підстави констатувати, що абзац 3 Заяви крім формально-граматичних текстових маркерів, які пов'язують підрядне речення який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді, в абзаці 3 Заяви з прізвищем «Янукович», містить також недвозначні змістові маркери цього зв'язку, які при сприйнятті прагматичного змісту повідомлення актуалізуються завдяки спільним для автора й адресата фоновим знанням. Це дає підстави стверджувати, що встановлення змістового зв'язку між аналізованими частинами абзацу 3, а саме, між підрядним реченням який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді, з одного боку, і прізвищем «Янукович», з другого боку, є необхідною умовою осмисленого сприйняття аналізованого повідомлення його адресатом.

Усе зазначене дає лінгвістичні підстави констатувати, що абзац 3 Заяви містить формально-граматичні й змістові текстові маркери, які вказують на те, що інформація, представлена в цьому абзаці у висловленні «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді» стосується Януковича й не стосується Андрія Портнова.

Текстовими маркерами цього зв'язку є такі мовні показники:

1. Контактне розташування аналізованого підрядного речення з прізвищем «Янукович»: ...соратника Януковича, який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді.

2. Формально-граматична відповідність сполучного елемента (займенника *який*) та опорного елемента (прізвища) ... соратника Януковича, який підозрюється

3. Прагмасемантична відповідність (яка встановлюється з урахуванням релевантних прагматичних складників повідомлення: дискурсивна належність, автор, адресат, фонові знання, комунікативна мета, усталені дискурсивні практики та ін.) підрядного речення *який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді* та прізвища колишнього Президента України Януковича.

3. ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА

Результати експертизи можна стисло підсумувати у формі такої відповіді на поставлене питання:

Текст заяви фракції Партиї «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді України з приводу призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», розміщений в мережі Інтернет за посиланням:<http://solydarnist.org/?p=188230>, не дає лінгвістичних підстави стверджувати, що інформація, представлена в абзаці 3 (третьому) у висловленні «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді», стосується Андрія Портнова.

Експерт

директор Українського бюро
лінгвістичних експертиз НАН України
доктор філологічних наук, професор

Б. М. Ажнюк